

**“IJTIMOIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-
INNOVATSION TADQIQOTLAR”**

ilmiy-metodik jurnali

Bosh muharrir:

Boltaeva Mohichehra

Tahrir hay'ati:

07.00.00 - Tarix fanlari

- Ergasheva Yulduz — Tarix fanlari doktori, professor
- Zununova Gulchehra — Tarix fanlari doktori, professor
- Kurbonova Zemfira — Tarix fanlari doktori, professor
- Askar Jumashayev — Tarix fanlari doktori, professor
- Nurjanov Sabit Uzakbayevich — Tarix fanlari doktori, katta ilmiy xodim
- Xaydarov G'ayratbek Mirzapulatovich — Tarix fanlari doktori, dotsent
- Seydametova Gulnara Utarbayeva — Tarix fanlari falsafa doktori, dotsent
- Nasirov Bunyod — Tarix fanlari falsafa doktori, dotsent
- Sulaymanov Salamat Arepbayevich — tarix fanlari doktori, dotsent
- Tangirbergenova Kalligul — tarix fanlari nomzodi, dotsent
- Akimniyazova Gulnaz Abdinayimovna, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00 - Falsafa fanlari

- Yaxshilikov Juraboy Yaxshilikovich — Falsafa fanlari doktori, professor
- Saitkasimov Akbar Isaxanovich — Falsafa fanlari doktori, professor
- Musaev Odil Raxmatovich — Falsafa fanlari doktori, professor
- Suvanov Ilxom Abduxalilovich — Falsafa fanlari doktori, katta ilmiy xodim
- Alima Berdimuratova — Falsafa fanlari doktori, professor
- Kabulniyazova Gulchehra Tashpulatovna — Falsafa fanlari doktori, professor
- Siddikov Ilyos — Falsafa fanlari doktori, dotsent

10.00.00 - Filologiya fanlari

- Zakirova Soxiba — Filologiya fanlari doktori, dotsent
- Ganiyeva Shodiya Azizovna — Filologiya fanlari doktori, dotsent
- Soatova Nodira — Filologiya fanlari doktori, professor
- Kobilova Zeboxon Bakirovna — Filologiya fanlari doktori, professor
- Teshaboyev Dilmurod Raxmadjonovich -
Filologiya fanlari doktori DSc, dotsent

13.00.00 - Pedagogika fanlari

- Jo'rayev Risbay Xaydarovich — Pedagogika fanlari doktori, akademik
- Turgunoy Egamberdiyeva — Pedagogika fanlari doktori, akademik
- Ibragimov Xolboy Ibragimovich — Pedagogika fanlari doktori, akademik
- Turakulov Olim Xolbutayevich — Pedagogika fanlari doktori, professor
- Abdullayeva Barno Sayfutdinovna — Pedagogika fanlari doktori, professor

- Ismoilov Temur Islamovich — Pedagogika fanlari doktori, professor
- Umid Negmatovich Xo'jamqulov — Pedagogika fanlari doktori, professor
- Isakulova Nilufar — Pedagogika fanlari doktori, professor
- Jumanəzova Muxayyo Tojiyevna — Pedagogika fanlari doktori, dotsent

19.00.00 - Psixologiya fanlari

- Abdullayeva Dilbar — Psixologiya fanlari doktori, professor
- Atabayeva Nargis Batirovna — Psixologiya fanlari doktori, dotsent,
- Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti
- Umarov Baxriddin Mengboyevich — Psixologiya fanlari doktori, professor
- Shamshetova Anjima Karamaddinovna — Psixologiya fanlari doktori, dotsent
- Norbekova Barno — Psixologiya fanlari falsafa doktori, dotsent
- Abdumajidova Dildora — Psixologiya fanlari falsafa doktori, dotsent

23.00.00 - Siyosiy fanlar

- Jo'raqulov Furqat Norjigitovich — Siyosiy fanlar doktori, professor
- Axmedov Husniddin Alikulovich — Siyosiy fanlar doktori, professor
- Musaev Mansur Tursunpulatovich — Siyosiy fanlar doktori, katta ilmiy xodim Ravshanov
- Fazluddin Ravshanovich — Siyosiy fanlar doktori, dotsent

22.00.00 - Sotsiologiya fanlari

- Xolbekov Abdug'ani Jumanazarovich — Sotsiologiya fanlari doktori, professor
- Sodiqova Shoxida Marxaboyevna — Sotsiologiya fanlari doktori, professor
- Gabdrahmanova Gulnara Faatevna — Sh. Marjani nomidagi Tarix instituti, Tatariston Respublikasi Fanlar akademiyasi, Sotsiologiya fanlari doktori, professor
- Kamalova Xatira Sabirovna — Sotsiologiya fanlari nomzodi, dotsent

"Ijtimoiy-gumanitar sohada ilmiy-innovatsion tadqiqotlar" - bu ilmiy-metodik jurnal bo'lib, O'zbekistonda 2024-yildan beri nashr etilmoqda. Jurnal har chorakda bir marta, yiliga 4 marta chop etiladi. Ushbu jarayonga talabga ko'ra muassislar va tahrir hayati bilan birgalikda kelishgan xolda o'zgartirish kiritish mumkin.

MUNDARIJA

07.00.00 – Tarix fanlari.....	6
SOVET DAVRIDA O‘ZBEKISTONDA XIZMAT KO‘RSATISH TIZIMINING GENEZISI VA SOHADAGI MUAMMOLARNI AHOLI TURMUSHIDA AKS ETISHI (MAISHIY XIZMAT KO‘RSATISH VA UMUMIY OVQATLANISH MUASSASALARI MISOLIDA).....	6
Nasirov Bunyod Uralovich.....	6
09.00.00 - Falsafa.....	13
“NANOTEXNOLOGIYA” TUSHUNCHASINING FALSAFIY TAHLILI	13
Ashirmatov Hayot Xaitovich.....	13
FALSAFIY ANTROPOLOGIYA MUSTAQIL BILIM SOHASI SIFATIDA.	19
G.T. Kabulniyazova.....	19
10.00.00 – Filologiya.....	24
FRANSUZ VA O‘ZBEK TILLARIDA TIBBIYOT TERMINLARINING TARKIBIY XUSUSIYATLARI.....	24
Abrayeva Shahnoza Esonovna	24
OLIY O‘QUV YURTLARIDA RUS TILINI O‘QITISHDA KOMPLEKS YONDASHUV	28
Mirrahimova Gulbahor Shuhratovna,.....	28
FRANSUZ VA O‘ZBEK TILLARIDA XARAKTER IFODALOVCHI OTLI FRAZEOLOGIK BIRLIKLAR.....	31
Primova Munisa Majlimovna	31
ISTIQLOL DAVRI ROMANLARI GENEZISI	35
Yaqubov Islomjon Ahmedjonovich.....	35
HAMZA - JADID SHE‘RIYATINING ISTE‘DODLI KUYCHISI.....	42
Sevinchoy Yoqubova.....	42
FUZULIYNING TURKIY DEBOCHASIDA ADABIY-ESTETIK QARASHLAR TALQINI	48
Karimova Faridaxon Isakovna.....	48
FUZULIYNING UVAYSIYGA ADABIY TA‘SIRI	54
Nusratullo Jumaxo‘ja.....	54
OYBEK SH‘RIYA TIDA VAZNNING FUNKSIYA SI.....	59
Sabirdinov Akbar Gofurovich	59
SHE‘RIYATDA FALSAFIY MUSHOHADAKORLIK	69
Soatova Nodira Isomitdinovna	69
13.00.00 - Pedagogika.....	76

“SOVG‘A” ALIFBO KITOBİ	76
Abduvali Abdumutalibovich Yo‘ldashev	76
Adabiyotlar ro‘yxati:	79
РАССМОТРЕНЫ ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ “ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И СПОРТ” К УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	80
Мухаммадиев Комил Бурхонович	80
OLIY TA’LIM XIZMATLARI SIFATINI BAHOLASH TIZIMI RIVOJLANISHINING NAZARIY YoDASHUVLARI	93
Saloxitdinov Sherzod Farxodovich	93
19.00.00 – Psixologiya	99
МОДЕЛИРОВАНИЕ В ПСИХОЛОГИЧЕСКОМ ЭКСПЕРИМЕНТЕ И ЕГО ОСОБЕННОСТИ	99
Хатамов Сирожиддин Мелихузи угли.....	99
Усманов Салахдин Аликулович.....	99
Аракулов Гайрат Тулкинович	99
23.00.00 – Siyosiy fanlar.....	105
GLOBALLASHUV SHAROITIDA YUZ BERAYOTGAN GEOMAFKURAVIY JARAYONLAR TADQIQINING FALSAFIY-METADOLOGIK ASOSLARI	105
Xoliqulov Muhammad Qaxor o‘g‘li.....	105

13.00.00 - Pedagogika

“SOVG‘A” ALIFBO KITOB

Abduvali Abdumutalibovich Yo‘ldashev

Tarix fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

O‘zFA Tarix instituti

kichik ilmiy xodimi

Annotatsiya: «Sovg‘a» alifbo kitobi maktabgacha yoshdagi bolalar va boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun mo‘ljallangan bo‘lib, bolalarning savodxonlikka bo‘lgan ilk qadamlarini qulay va qiziqarli tarzda amalga oshirishga yordam beradi. Ushbu kitob orqali bolalar harflarni tanish, to‘g‘ri talaffuz qilish, o‘qish va yozish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Darslik tarbiyaviy ahamiyatga ham ega bo‘lib, bolalarning axloqiy qadriyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: alifbo, savodxonlik, harf, o‘qish ko‘nikmasi, yozish mashqlari, bolalar kitobi, tarbiyaviy ahamiyat, maktabgacha ta’lim, boshlang‘ich ta’lim.

«ПОДАРОК» — БУКВАРЬ

Аннотация: Букварь «Совга» предназначен для детей дошкольного возраста и учащихся начальных классов. Учебное пособие способствует формированию первых шагов в грамотности у детей в доступной и увлекательной форме. С помощью данного букваря дети учатся распознавать буквы, правильно их произносить, а также развивают навыки чтения и письма. Кроме того, пособие имеет воспитательное значение и способствует формированию моральных и нравственных ценностей у подрастающего поколения.

Ключевые слова: букварь, грамотность, буква, навык чтения, упражнения на письмо, детская книга, воспитательная ценность, дошкольное образование, начальное образование

"GIFT" – ALPHABET BOOK

Abstract: The “Sovg‘a” Alphabet Book is designed for preschool children and primary school students. This textbook supports children's early steps in literacy in an engaging and accessible way. Through this book, children learn to recognize letters, pronounce them correctly, and develop essential reading and writing skills. In addition, the textbook carries educational value by fostering moral and ethical values in young learners.

Keywords: alphabet book, literacy, letter, reading skills, writing exercises, children's book, educational value, preschool education, primary education

Turkiston jadidchilik harakatida Shokirjon Rahimiyning o‘ziga xos o‘rni bordir. U 1898 yili Toshkentning “8-Taxtapul” mahallasida tug‘ilgan. Otasi Rahimjon ziyoli inson bo‘lib farzandlarining tarbiyasi va ta’limiga jiddiy e’tibor bergan. Ammo kasallik bois erta vafot etgan. Onasi Sharofatxon farzandlari Sobirjon, Shokirjon va G‘ofurjonni keyingi tarbiyasi bilan o‘zi shug‘ullangan. Tikuvchilik qilib oila turmushini tebratgan.

Shokirjon Rahimiy dastlabki ta’limni otasining maktabida olgan. U 1903 – 1909 yillari madrasa tahsilini ko‘rgan. Shuningdek, kechki rus-tuzem maktabida o‘qigan. Shokirjon Rahimiy 1919 – 1921 yillari Toshkentdagi maorif institutini tamomlagan.

U faoliyatini maktabda muallimlikdan boshlangan. Toshkentning “Taxtapul” mahallasida otasi ochgan “Rahimiya” maktabida 1909 – 1919 yillari muallimlik qilgan.

O'quvchilarga o'qish va yozishni o'rgatar ekan, Shokirjon Rahimiy maktabdagi ta'lim jarayoni mohiyati haqida: "Maktab bolalarni faqatgina o'qitib qolmay, ularning ma'naviy dunyosini va jismoniy quvvatini rivojlantirishi, dunyoqarashini milliy qadriyatlar, tarixiy an'analar ruhida shakllantirishi, o'z Vatanini yurakdan sevgan faol fuqarolarni tarbiyalab yetishtirishi zarur", deb yozadi. Jadid namoyandalari bilan doimo aloqada bo'lib maktablar uchun 1912 yili o'zining dastlabki darsligini yaratgan. Jadid ziyolilari tashabbusi bilan 1914 yili tashkil etilgan "Turon" teatrida sahna asarlarini yaratish ishida ishtirok etgan. U teatrdagi sufliyorlik vazifasini bajargan. Shu bilan birga, 1914 – 1915 yillari Toshkentda nashr etilgan "Sadoyi Turkiston" gazetasining adabiy xodimi bo'lgan. 1916 yil Rossiya imperiyasining mardikorlikka olish va unga qarshi xalqning norozilik chiqishida faol ishtirok etgan. 1917 yili "Fuqaho" jamiyatining kotibi bo'lgan. Jamiyat nashri afkori bo'lgan "Izhor ul haq" jurnalida o'zining maqolalari bilan ishtirok etgan.

Mustamlaka zanjiri ostida bo'lgan Turkistonning maorifi XIX asr oxir – XX asr boshlarida Rossiya imperiyasi hukumatining ruslashtirish siyosati bilan olib kirgan rus-tuzem maktablari va avvaldan mavjud xalq orasida "eski maktab" deb atalgan milliy maktablar asosiga qurilgan edi. Katta shaharlar va ba'zi qishloqlarda alohida binoga ega bo'lgan rus-tuzem maktablari ta'lim ko'rinishida bo'lsa ham aslida bir qancha yashirin maqsadlar berkitilgan maskan bo'lgan. Shokirjon Rahimiy ushbu maktablar faoliyatiga shubha bilan qarar ekan, ularning soni 92 ta atrofida bo'lsa-da ta'limdagi xizmatlari juda oz ekanligini yozadi.

Xalqning o'z mehnatiga bitgan masjid va madrasa o'quv muassasalari mustamlakachilik siyosati bilan ta'minoti yo'qotib borildi. Ularning ta'lim berish doiralari ham o'z qobig'iga o'ralib, islohotni o'ylamay, Shokirjon Rahimiy tili bilan aytganda: "maqsadlari hammalari oxirat va hammasi "u dunyo" ni qo'lg'a olish uchun tirishmakdan iborat", bo'lgan maktablar edi. Qo'shimchasiga imperiya hukumatining Ostroumovlari, gubernatorlari, jandamlari bu maktablarni qattiq taftish va tahqiq qilib, ularning yo'q bo'lib ketishi uchun kecha-kunduz tinmasdan kurashganlar.

Shunday bir davrda o'lkaning ma'rifatparvar kishilari gazeta va maktab ochib xalqni islohot sari boshlayotgan edi. Ular yangi usul maktablari ochib bolalarga ta'lim bergan. Ular 1905 yilga qadar pinhona ish ko'rgan bo'lsa, shu yildagi voqealardan keyin biroz erkinlashib saflari ham kengayib borgan. Ularning boshida turgan taraqqiyparvarlar 1917 yilga qadar turli nomlarda milliy gazeta va jurnallar nashr etib gubernatorlik hukumatining zulmiga qaqarshi kurashdi. Ushbu gazetalar bu kurashda xalqning ongini uyg'otuvchi shula bo'lgan. Yangi usul maktablari o'lka bo'ylab yoyilib o'quvchilarni fanlardan: o'quv, yozuv, hissoob, jug'rofiyaga yaxshi o'rgatgan.

U nafaqat boshlang'ich ta'limda, balki o'lka yoshlarining oliy ta'lim olishi uchun imkoniyat yaratish ishlarida ham jadidlarining faollaridan bo'ldi. Toshkentda 1918 yili tashkil etilgan Musulmon Xalq dorilfununida ko'plab jadid namoyandalari qatorida muallimlik qildi. U 1919 yili nashr etila boshlangan "Ishtirokiyun" gazetasi faoliyatida ham ishtirok etgan. Shuningdek, Abdurauf Fitrat tomonidan 1919 yili tashkil etilgan "Chig'atoy gurungi"ning a'zosi bo'lgan. Ammo bu jamiyatning faoliyatiga sovet hukumatining mustahkamlanib borish jarayonida to'siq qo'yilgan.

Sovet hokimiyatining dastlabki yillarida maorif sohasi juda ko'plab o'zgarishlarga uchradi. Bolsheviklar maorif tizimini nazoratga olish va mafkuraviy siyosatini singdirib borishga harakat qilib dastlabki davrda xalq maktablarini yo'lga qo'ydi. Bu urinishlar rus-tuzem, yangi usul maktablarini sovet maktablariga aylantirib borishga qadam edi. Ammo qancha maktablar ochilmasin shunga yarasha muammolar ham ortib bordi. Maktablarning binosi, moddiy texnik ba'zasidan tortib, ularga o'qituvchilarning yetishmasligi ham shulardan xisoblangan.

Shu jarayondan maktablar uchun darslik kitoblar yetishmasligi alohida masala bo'lib, bu maorif sohasidagi jiddiy muammolardan edi. Turkiston bolalarini savodsiz qolmasligi

ularni, o'lk taraqqiyoti uchun tarbiyalash kelajakda malakaliy milliy kadrlarni shakillantirish lozimligi sovet mafkurasi kuchayib borayotgan zamonda ham jadid ziyolilarining e'tiboridan qolmagan. Darsliklar masalasini hal etishda ham jadid ziyolilari tashabbus ko'rsatib oldingi vaqtlarda bo'lgani kabi, o'zlari maktablar uchun darsliklar yaratdilar. Shu jarayonda Shokirjon Rahimiy ham o'z zimmasiga shunday mas'uliyatli vazifani olib, o'quvchilarga harflarni tanish va yozish uslublari uchun sodda hamda oson bo'lgan alifbo kitobini yaratishga kirishgan. Bu haqida jadid ma'rifatparvarlaridan biri tilshunos Qayum Ramazon: "Maktablar uchun o'zbekcha darsliklar qoniqarsiz ahvolda ekanligi, xususan, til saboqliklari haligacha yaratilmaganligini, bu hol maorif ishchilarining boshida turgan Respublika o'zbek bilim kengashining kamchiligi ekanligini tanqid qiladi. Bu orada Fitrat, Shokirjon Rahimiylarning maktablar uchun darsliklar yozishayotgani haqida gap so'zlar tarqaldi", deb yozadi. Shokirjon Rahimiyning "Sovg'a"lar takomil qiladir" nomli maqolasida: "Bolalarning ongida milliy ruh alifbo orqali singdirilishi kerak" deb yozgan edi. U maktabda muallimlik qilish jarayonida ta'limdagi muammolarga juda kimp uchragan. Shu bois ham ularning yechimi uchun o'zi ziyolilar qatorida kamarbasta bo'lgan.

Shuni ham ta'kidlash lozimki, o'sha davrda o'zbek tilining qonun-qoidalari yuzasidan jiddiy ilmiy tadqiqotlar yaratilmagan edi. Turkiston ziyolilari orasida til-imlo masalasida munozaralar avj olib, muhokamalar kuchaygan. Chunki, ona tila va adabiyotning ahvoli ham og'ir holatda bo'lgan. Davr matbuotida til-imlo masalasi hamda maorif sohasidagi bu kabi kamchiliklar tanqid qilinib, bir qator maqolalarda fikrlar bildirilgan.

O'zbek xalqi ana shunday og'ir ahvolni boshidan kechirayotgan bir davrda Shokirjon Rahimiy jonkuyar jadid ziyolilari qatori ushbu muammoni hal qilish yo'lida izlanishlar olib bor. U 1919 yili "Sovg'a" nomli alifbo kitobini yaratdi. Kitobda imkon qadar turkiy so'zlarni qo'llashga urindi. Darslik soddaligi va bolalar uchun tanish so'zlardan foydalanib harflarga misollar berildi. Masalan, "N" harfi uchun **non**, **qanot** kabi so'zlar misol qilinib, mashqlarida ushbu harfning so'z boshida, o'rtasida va oxirida kelishiga oid sodda misollar keltirilgan.

Kitob o'z davri maktablari uchun muhim darslik sifatida qaralgan. Uning nashrlariga e'tibor berilsa ham buning ahmiyatini tushunish mumkin. Xususan, "Sovg'a" darsligi 1919 yili 25 ming, 1921 yili 25 ming, 1922 yili 25 ming nusxata nashr etilgan. Shuncha nashrlari bo'lishiga qaramay mazkur alifbo kitobi 1924 yili yana bir bor nashr etilgan. Darslikdagi kamchiliklar yangi nashrlarda to'ldirib borilgan. Bu qadar ko'p nashr etilganligi bir tomondan o'sha davrdagi darsliklar yetishmovchiligi muammosi bo'lsa, ikkinchi tomondan til-imlo masalasida Turkiston ziyolilarining o'tkazgan qurultoylarida qabul qilgan qarorlar bo'lgan deyish mumkin. Chunki kitobning "O'qitg'uchilar uchun qo'llanmalar" qismida avvalgi "Sovg'a" kitobida ishlatilgan ayrim harflarning ishlatilishi o'zgarganligini hamda yot harflar deb berilgan harflar turkumini ko'rish mumkin. Bu o'zgarishlarga "Chig'atoy gurungi" o'tkazgan 1921 yil 1-5 yanvardagi til-imlo qurultoyi hamda 1923 yili Buxoroda tashkil etilgan imlo qurultoyida qabul qilingan qarorlar asos bo'lgan. Muallifning o'zi ham ayrim harflarni tushuntirishda Buxoroda bo'lgan qurultoyda qabul qilingan qarorlar asosida qabul qilinganini yozadi.

Qo'limizda mavjud "Sovg'a" kitobining 1924 yilgi nashri mavjuddir. Mazkur darslik kitobi: tuzuvchidan, o'qituvchilarga ko'rsatmalar, alifboni o'rgatish va yozish, o'quv, yot harflar kabi qismlaridan iborat. Muallif kitobning ushbu nashrini bir qator o'zi tomonidan hamda taklif etilgan fikrlar asosida tuzatishlar kiritganligini yozadi. Shunga qaramay kamchiliklar bo'lsa taklif berishlarini so'ragan. Sovet mafkurasi bo'lgani uchun "Sovg'a" ham hukumat senzurasida asosida nashr etilgan. Shokirjon Rahimiy buni ochiq ifoda etmasa-da fikrlardan anglash qiyin emas. Shuningdek, muallif kitobda ishlatilgan so'zlar haqida to'xtalib: "Har yerda bo'lg'on o'zbek qabilalari onglarliq qilishg'a tirishilsa ham Toshkent lahjasini rioya qilishdan qutula olmaslig'imiz tabiiy bo'lg'on", deya tushuntirish berib o'tadi.

“Sovg‘a”ning 1924 yilgi nashrida o‘quvchilarga endi harflarni o‘rgatishda misollar bilan birga rasmlar ham kiritilgan. Ammo muallif shu o‘rinda rasmlarga to‘xtalib: “rassomning turmushimizdan uzoqda bo‘lishi” jumllalarini keltirib o‘tish bejizga emas. Kitobga nazar solinsa unda ayrim rasmlar o‘lka sharoitiga mos bo‘lmagan hamda sovet mafkurasi targ‘iboti aks etgan tasvirlar ekanligini ko‘rish mumkin. Shokirjon Rahimiy darslikni o‘zi yozib tayyorlagan bo‘lsada, rasmlar nashryotda qo‘yilgan. Rasmlarni qo‘yish uning ixtiyorida bo‘lmagani uchun, muallif kirish qismida bu haqida ta’kidlab o‘tgan.

Kitobning “qo‘lni yozuvga o‘rgati” qismidagi harflarning shakillari buyum, hayvon yoki poliz ekinlarining tuzilish va harakat shaklida ko‘rsatib berilgan. Bu hol bolani e’tiborini tortishda muhim ahamiyat kasb etgan. Rasmlar bolani yanada ushbu harfga oid tasavurlarini boyishiga hizmat qilgan.

“Sovg‘a”ning boshlang‘ich ta’limda o‘qitilishi, sovet hukumatining e’tiboridan chetda qolmagan. Yuqorida ta’kidlab o‘tilganidek sovet mafkurasiga oid misollar va rasmlar kiritilgan. Masalan, “G” harfini o‘rgatishda berilgan misol “tug” deb berilgan bo‘lsa, unda sovet hukumatining ramzi aks etgan. Shu holni kitobning 44-betida “a’lam” nomi bilan keltirilgan misoldagi rasmda ham ko‘rish mumkin.

O’sha davrda darsliklar muammosi bilan mashg‘ul bo‘lgan ziyolilar o‘quvchilarning o‘zlashtirishida geografik muhitni ham xisobga olgan. Shokirjon Rahimiy shuni o‘ylagan holda o‘quvchilarning shahar va qishloq maktablarida ta’lim olishiga e’tibor qaratib “Alifbo” darsligini tayyorlagan. Ushbu kitob 1922 yili nashr etilib, qishloq maktablaridagi bolalar foydalangan.

Xulosa qilib aytganda, Shokirjon Rahimiy sovet hokimiyatining qatag‘on qurboni bo‘ldi. Ammo unga qadar o‘zbek maorifi, matbuoti, teatri, madaniyatiga o‘ziga xos xissasini qo‘shishga ulgurdi. XX asr jadidchilik harakatining faol vakili sifatida har sohada tinim bilmay jonbozlik qildi. O’sha davr ta’limi uchun zarur bo‘lgan yangi darsliklar yaratdi. “Sovg‘a” – alifbo kitobi o‘z davrida qancha turkistonlik o‘quvchilarning savodini chiqarishga hizmat qildi. Jadid bobolarnig o‘z davri uchun yaratgan darsliklari, ulndagi uslublarning qaysidir jihatlari bugungi ta’lim rivoji uchun ham xizmat qilsa ajab emas. Shu bois boy tarixiga ega vatanimiz rivojidadagi Shokirjon Rahimiy singari marifatparvar, fidoiy ajdodlarimiz yaratgan darsliklar va ularning ilmiy merosini o‘rganish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Axmedova M., To‘xtayeva D. Boshlang‘ich sinflarda savod o‘rgatish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019.
2. Rahmatullayeva T. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish. – Toshkent: Fan, 2018.
3. Toirova N. O‘qish va yozuv o‘rgatish metodikasi. – Toshkent: TDPU nashriyoti, 2020.
4. Shodmonova S., Matyoqubova M. Boshlang‘ich ta’lim pedagogikasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
5. Аҳмедова С. Алифбо машғулотларининг методик асослари. // “Мақтабгача таълим” журналі, 2021, №4.
6. Karimova Z. Bolalar psixologiyasi va nutq rivoji. – Toshkent: Iste’dod, 2022.
7. Мўминова Н. Ёш болаларда саводхонликни шакллантиришда замонавий ёндашувлар. // “Таълим ва тараққиёт” журналі, 2023, №1.
8. Vygotsky L.S. Psixologiya razvitiya rechi u rebenka (Til va tafakkur). – Moskva: Pedagogika, 1982. (rus tilidagi muhim manba)
9. UNESCO. Learning to read and write: Strategies for early literacy development. – Paris: UNESCO Publishing, 2015.
10. Nurmatova R. Boshlang‘ich savodxonlik va alifbo darslarining psixopedagogik asoslari. – Samarqand: SamDU, 2021.